

Jumalateenistus Nõos P, 25.01.26 kl 11, 3. pühapäev pärast ilmumispüha

Lektsioonid: Js 30:18–21; Jh 4:39–42

Jutlus: Hb 11:1–10

Laulud: 278 (1–3); 285 (1–4, 5); 57 (1–4); 281 (1–4)

Usk on loodetava tõelisus, nähtamatute asjade tõendus. Selle kohta on ju esivanemad saanud tunnistuse. Usus me mõistame, et maailmad on valmistatud Jumala sõna läbi, nii et nägematust on sündinud nähtav. Usus tõi Abel Jumalale parema ohvri kui Kain, mille tõttu ta sai tunnistuse, et tema on õige, kuna Jumal andis tema andide kohta tunnistuse, ja usu kaudu ta räägib veel surnunagi. Usus võeti ära Eenok, et ta ei näeks surma, ja teda ei leitud enam, sest Jumal oli ta ära võtnud. Aga juba enne, kui ta ära võeti, oli ta saanud tunnistuse, et ta on olnud Jumalale meelepärane. Aga ilma usuta on võimatu olla meelepärane, sest kes tuleb Jumala juurde, peab uskuma, et tema on olemas ja et ta annab palga neile, kes teda otsivad. Usu läbi sai Noa hoiatuse selle kohta, mida veel ei olnud näha, ja ta ehitas jumalakartuses laeva oma pere päästmiseks; ja selle kaudu ta mõistis süüdi maailma ja sai selle õiguse pärijaks, mis tuleb usust. Usus oli Aabraham kuulekas, kui teda kutsuti minema paika, mille ta pidi saama pärandiks, ja ta läks välja, teadmata, kuhu ta läheb. Usus ta asus elama tõotatud maale otsekui võõrsile, elades telkides koos Iisaki ja Jaakobiga, kes olid sellesama töötuse kaaspärijad. Sest ta ootas kindlale alusele rajatud linna, mille meister ja ehitaja on Jumal.

Apostel annab usule hea definitsiooni: „Usk on loodetava tõelisus, nähtamatute asjade tõendus.“ Teisiti öeldes, kui me midagi või millesegi usume, siis me küll ei saa usutavat asja näha ega teda käega katsuda, kuid me oleme kindlad, see on sellegipoolest olemas.

Usku seostatakse tavaliselt religiooniga. Siiski on usku ka väljaspool religiooni. Veelgi enam, see on iga inimese maailmatunnetuse lahutamatu osa. Me usume, et toit, mida me sööme, kõlbab süüa, et külmal talvehommikul meie auto läheb käima, et homme tõuseb päike. Ilma usuta ei saaks inimene mitte milleski kindel olla.

Aga muidugi on usk erilise tähtsusega religioonis, sest usu objekt on väga võimas olend, kes mõjutab saajaprotsendiliselt inimese elu. Apostel ütleb meie kirjakohas meile ka täpsemalt, mis on usk religioossetes mõttes: usk on see, et Jumal on olemas ja annab palga neile, kes teda otsivad.

Siin on oluline eristada usku, mis jätab meid Jumala suhtes ükskõikseks: kui ta ka on, siis las olla pealegi. Või: Jumal on ja jumal temaga! Sellist usku nimetatakse deismiks: Jumal on küll maailma loonud, kuid ta ei sekku selle edasisse kulgu.

Kuid kristlik usk on teistlik, tugeva t-ga. See on usk, et Jumal hoolib maailmast, mille ta on loonud. Ja et Jumalat tuleb otsida. Niisiis, hooliv usk paneb meid Jumalat otsima. See otsimisprotsess võib vahel olla üsna raske ja valuline. Inimene ühineb näiteks mõne usuliikumisega, mis teda enda juurde kutsub. Inimene nõustub, sest talle võib-olla öeldakse, et sealt ta leiab Jumala, keda on otsinud. Siis aga, ühinedes selle liikumisega ja harrastades usku selle moodi, märkab inimene varsti, et teda ei rahulda see ettekujutus Jumalast. Ta lahkub sellest liikumisest ja ühineb teisega. Nii leiab ta lõpuks selle, mida otsis.

Vahel juhtub aga ka seda, et inimene ei leiagi sobivat usuliikumist, mis pakuks talle sellist Jumalat, keda ta otsib. Ja siis tuleb inimesel olla esimene, kes hakkab Jumalat uskuma teisel viisil kui seda on teinud teised. Nõnda otsis ja leidis armulise Jumala nt Martin Luther. Kuid see polnud tema otsingute lõpp, sest Jumal pole keegi, kes on nagu liblikas, keda on küll võrguga raske kätte saada, kuid siis kui ta käes on, asub ta meie meelevaldas. Ka Paulus, suur apostel ütleb ju Fl 3:12–13: „...ma püüan kätte saada seda, mille pärast Kristus Jeesus on minu kätte saanud. Vennad, ma ei arva endast, et ma selle olen kätte saanud, ühte aga ma ütlen: Ma unustan kõik, mis on taga, ja sirutun eesoleva poole...“

Hb autor annab aga meie vaevalistele otsinguile meie kirjakohas hea julgustussõna: kui me Jumalat otsime, siis me oleme talle meelepärased. See on väärtuslik mõte, mis aitab meil vastata küsimusele,

milleks me elame. Võib-olla saabki meie elu mõtteks püüdlus olla Jumalale meelepärane ja siis me saame oma elu mõtet realiseerida Jumalat otsides: iga päev, iga tund ja iga sekund.

Kuidas me aga aru saame, et Jumalale meeldib see, et me teda otsime? Meie tänase kirjakoha autor ütleb: Jumal vastab meie otsivale usule sellega, et annab meile tunnistuse, st vastab meile mingil viisil, mis meie usku kinnitab.

Kui Kain ja Aabel tõid Jumalale ohvri, siis, nagu loeme 1Ms 4, Jumal vaatas Aabeli ohvrianni peale, kuid mitte Kaini ohvrianni peale. Miks nii? Sest Aabel tegi seda usus, otsides Jumalat, Kain aga lihtsalt kombetalituseks. Võib-olla lihtsalt oma venna eeskujul, mõistmata, milleks seda kõike vaja on.

Eenok, kellest kõneleb 1Ms 5, kõndis, nagu on öeldud, koos Jumalaga 300 aastat (1Ms 5:22). Mida see võib tähendada? Ehk just seda, et ta otsis kogu selle aja Jumalat? Ja Jumal andis talle tunnistuse, vastas talle seeläbi, et võttis ta elusana taevasse.

Ka Noa, kellest kõneleb 1Ms 6, otsis Jumalat seeläbi, et ta kõndis koos Jumalaga (1Ms 6:9). Ja ta saigi selle eest palga: jäi esiteks veeuputuses elama ja teiseks sai esiisaks järgnevaile inimpõlvedele. Hb autor räägib ka Aabrahamist, tuues eeskujuks tema usu. Õigupoolest pole Piiblis öeldud, kuidas Aabram tegelikult Jumalat otsis, enne kui 1Ms 12 Jumal talle käsu annab kodukohast lahkuda ja töötatud maale rännata. Kuid me võime eelnevate näidete varal oletada, et ka Aabram otsis Jumalat, muidu poleks Jumal teda kõnetanudki.

Nõnda siis annab Jumal tema otsijaile mingi tunnistuse, et nende otsingud pole tühja läinud. Kuid see pole veel kõik. Hb 11:39–40 ütleb apostel: „Ja kuigi nad kõik said oma usu läbi tunnistuse, ei saanud nad kätte töötust, sest Jumal on midagi paremat näinud ette meile, nii et nemad ilma meieta ei saaks täiuslikuks.“

Mis see töötus on? See töötus on evangeelium Jeesusest Kristusest! See töötus on aga palju võimsam kui ükskõik milline tunnistus, mille Jumal enda otsijaile on andnud. Seda seetõttu, et evangeelium, tunnistus Kristuse surmast ja ülestõusmisest on antud kõigile. Mitte ainult neile, kes Jumalat otsivad, vaid kõigile.

Kuid siin on üks „aga“. Jumala töötus, evangeelium on küll antud kõigile, kuid ilma usuta ei saa seda vastu võtta. Hb 4:2 on öeldud: „Meile on kuulutatud evangeeliumi nõnda nagu neilegi, kuid kuulnud sõnast ei olnud neil kasu, sest see ei talletunud usu läbi kuulajaisse.“ Nõnda siis on evangeelium paradoksaalsel kombel meie juures, teda polegi tarvis otsida, ta tuleb ainult vastu võtta. Ainult et selleks vastuvõtmiseks on tarvis usku. Hb 4:3a: „Meie aga, kes oleme uskunud, saame hingamisse.“ Hingamisse, seega igavesse ellu.

Nüüd aga tuleb küsida, kust tuleb see usk, mis pani jumalamehed Jumalat otsima ja meid evangeeliumi vastu võtma?

Tänase pühapäeva teema ütleb: Jeesus äratas usule. Kuidas Jeesus seda teeb? Rm 10:17: „Järelikult, usk tuleb kuulutusest, kuulutus aga Kristuse sõna kaudu.“ Nii nagu kaks nädalat tagasi peetud jutluses Etioopia kojaülemast meenutasime, tuleb usk Jumala sõna, Kristusest kõneleva Pühakirja sõna kuulutamise kaudu. Nõnda on meie ajastu inimese uskuma hakkamine sõltuvuses Kristuse sõnast. Ja selle kuulutamisega kirik ning meie, selle liikmed, ju tegelemegi.

Kuid ehk tuleb kellegi pähe mõte: kui usk tuleb vaid Kristuse sõna kaudu, siis kuidas said usklikuks need esiisad, kellest Hb autor eelnevalt rääkis? Nemad ju ei tundnud Kristuse sõna? Kas on siis kaks usku: üks, mis annab vaid Jumala tunnistuse/vastuse ja teine, mis viib igavesse ellu?

Ei, uskusi on siiski vaid üks. Esiteks on meile antud tunnistus preeksistentsest Kristusest, Jumala Sõnast, kes elas Jumala juures, oli Jumal ja lõi kõik oleva. Seesama kolmainus Jumal andis usu nii Aabrahamile kui ka usklikele meie ajal.

Teiseks on inimliku piiratud vaate kohaselt usk lihtsalt täpsustunud. Toon sellise võrdluse. Kunagi ei uskunud inimesed, et planeet Maa on ümmargune. Ja kui astronoomid neile seda ütlesid, siis hakkasid nad sellele tasapisi uskuma. Nad polnud ju kunagi Maad eemalt näinud, kuid uskusid siiski. Meie aja inimesed on aga näinud fotosid ja filmilõike, mis on tehtud Maast eemalolevate kosmoseaparaatide poolt. Meiegi pole kosmoses olnud, kuid usume kindlamate tõendite alusel, et Maa on ümmargune.

Nõnda uskusid inimesed kunagi Jumalasse kui Loojasse ja maailma Issandasse. Seejärel aga, Jumala lihakssaamise järel, Jeesuse Kristuse Isasse ja Jeesusesse endasse. Ning pärast Püha Vaimu väljavalamist ka Pühasse Vaimusse.

Nõnda siis algab usk Jumala ilmutusest. Nii saab inimene südamesse usu, et Jumal on olemas ja teda tuleb otsida. Ja tänu Jeesuse Kristuse lunastustööle leiab usklik inimene Jumala evangeeliumis Jeesusest Kristusest.

Aamen.